

BUITEN

14^E JAARGANG N^O. 16.

ZATERDAG 17 APRIL 1920.

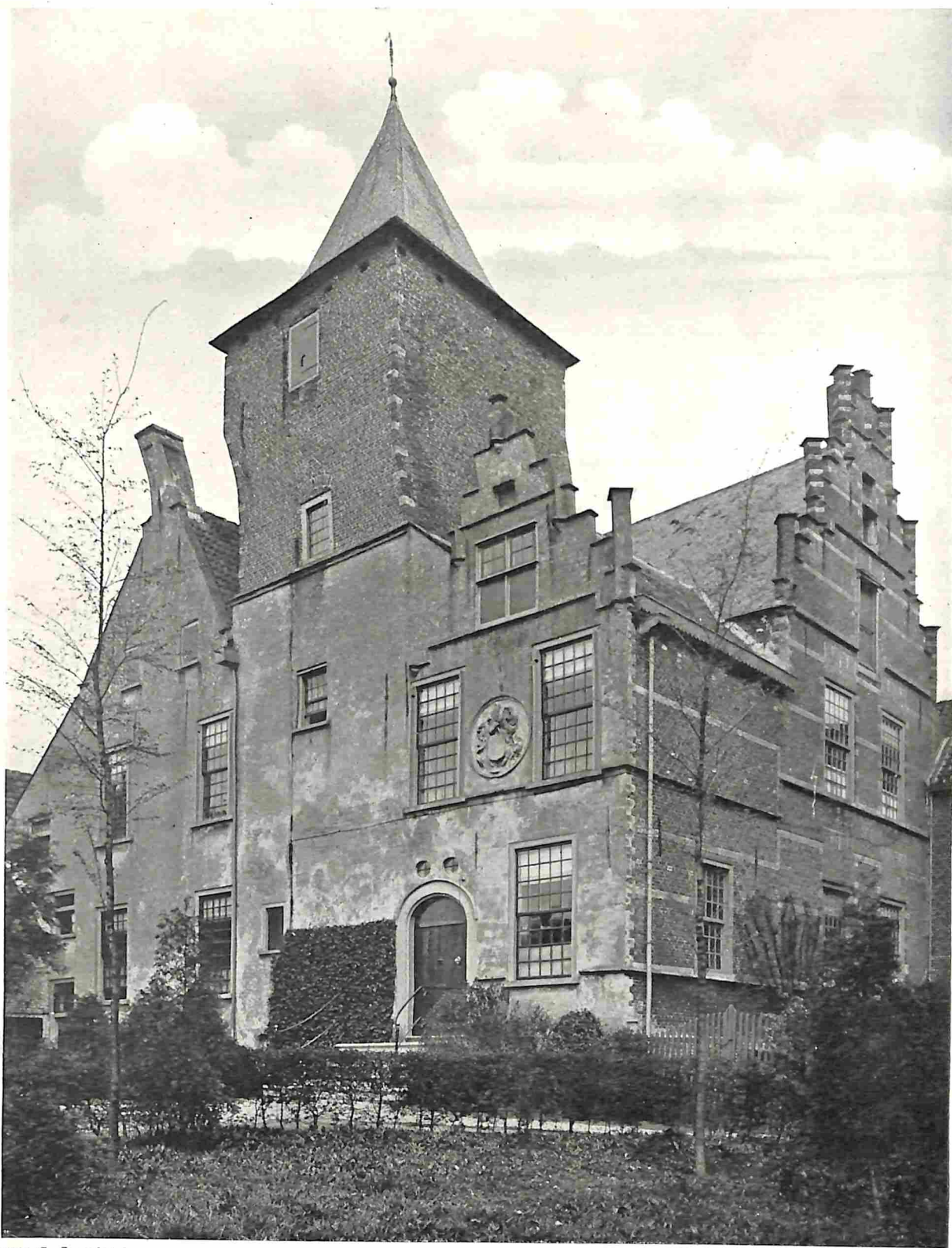

Foto C. Steenberg.

„DE BLAAUWE CAMER” BIJ OOSTERHOUT, THANS PROOSDIJ VAN HET
NORBERTINESSENKLOOSTER VAN ST. CATHARINADAL.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

KINDEREN DER ZEE (16), NAAR HET ENGELSCHE VAN H. DE VERE STACPOLE	BLZ. 182
VOORJAAR (GEDICHT), DOOR DE R.	183
VOLKSRADSELS, DOOR G. DE GRAAF	183
HET BUITEN „RIJNVREUGD”, DOOR DE R., GEÏLL. BLZ. 184—187	
TANDWALVISSCHEN, DOOR G.	BLZ. 186
SUIKER, DOOR G.	187
IETS OVER REIZEN IN SPANJE, DOOR THEO DE VEER, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 187—189
DE KERK VAN LIMBRICHT, DOOR A. J. A. FLAMENT, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 189
DE STANDERDMOLEN VAN ROTTEVALLE	189
EEN HEUSDENSCH CURIOSITEIT, DOOR W. H. DE ROOS, GEÏLLUSTREERD.	190
DE BLAAUWE CAMER TE OOSTERHOUT. DOOR M. C. H. M., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 181, 190—191
WONDERE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR, DOOR F. ST. MARS, VERTAALD DOOR S. J. BARENTZ—SCHÖNBERG BLZ. 191	
BEKRONING VAN EEN GEVEL AAN DE NIEUWSTRAAT TE HOORN, ILLUSTRATIE.	192

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

KINDEREN DER ZEE.

16) Naar het Engelsch van H. de Vere Stacpoole.

BOEK II.

HET LAND VAN DE ALK.

HIJ toonde deze gebreken aan Súrsson en steeg zoodoende aanmerkelijk in de achting van dezen laatste, en door dit bewijs van kennis en door zijn grootmoedigheid om hiervan geen partij te trekken.

„En nu,” sprak Ericsson toen hij klaar was, terwijl hij zijn handen aan een stuk poetskatoen afveegde, „er is nu niets meer te doen dan het geld te betalen; zullen wij den koop sluiten?”

„Ja, ik doe het!” antwoordde Súrsson. „Gudmundsson of geen Gudmundsson en moge hij verzinken in de diepte van Holmvik!”

Zij drukten elkander de hand en de boot bewoog zachtjes toen zij dit deden.

Over de spiegelgladde golven speelden breede rimpelingen, waarachter zich de eilanden van deen-fjord scherp afteekenden in het prachtige licht van IJsland's eindeloozen zomerdag.

Toen zij de herberg hadden bereikt, wilde Súrsson niet binnengaan om iets te gebruiken. Hij had vroeger zwaar gedronken, doch nam nu nooit meer iets. Ook wilde hij gauw thuis zijn om het groote nieuws te kunnen vertellen.

Ericsson ging alleen binnen; het was na tien en Magnuss was juist teruggekeerd.

Magnuss zat in de zitkamer welke tevens eetkamer was en zoog op een pijp welke was uitgegaan, en toen hij Ericsson's verhaal had aangehoord, begon hij tegenwerpen te maken. Wij zullen allemaal wel eens een Magnuss in een dezer luimen hebben ontmoet: de man die de handelwijze van anderen becritiseert en de oorzaken ervan peilt, terwijl hij zijn hoofd schudt over hetgeen 't peillood naar boven brengt; de man, die tot dusverre niets heeft volbracht en ons toch wil aantoonen, wat wij volgens hem hadden moeten doen.

„En ziedaar, de slotsom is dat je den vollen prijs hebt betaald voor een tweedehands boot”.

„Beschadigde verf,” antwoordde Ericsson, „zij is zoo goed als nieuw, behalve haar verf. Ik zeg niet, dat haar machine niet eenigszins versleten is, maar een gebruikte, beproefde machine is beter dan een nieuwe, waarbij men een kat in den zak kan koopen. Jij weet zelf wat er aan vast zit, van een scheepsmachine af, tot de scheepskraan toe en van het windas tot de kleine machinerie van een stoombarkas en eerst wanneer je een maand met haar bent omgegaan, kun je weten of je met een redelijk schepsel of met een beest hebt te doen. Súrsson heeft me verzekerd dat ze als gesmeerd loopt en niet te veel petroleum verbruikt, meer nog, hij was zóó tevreden, dat wij al zijn vischtuig op den koop toe kregen.”

„Maar je bent zoo vaag met je plannen,” zeurde Magnuss,

„vandaag nog was je er heelemaal voor om een nieuwe boot te koopen.”

„Ja, en wat voor goeds zit er in een plan, als je het niet kunt veranderen? Ik heb iets beters gekocht dan een nieuwe boot. Ik heb vrienden en helpers gekocht. Ik heb welwillendheid gekocht. Ik heb de twee beste visschers uit Skarsstöd gekocht. Ik heb datgene gekocht, dat ons succes zal aanbrengen! Wel, en hoe is het jou gegaan? Heb je het meisje gezien?”

Magnuss, inplaats van te antwoorden, stond op en liep de kamer op en neer alsof deze een scheepsdek was. Toen vulde hij zijn pijp en stak haar aan.

„'t Is alles uit,” sprak hij.

„Kijkt ze je niet meer aan?”

„Jawel, ze kijkt me aan, maar aan haar oogen kan ik best zien dat ze niets om me geeft, of oogen heeft voor mij. Zij is het meisje niet meer dat ik achterliet, toen ik wegging.”

„De vraag is maar,” sprak Ericsson „of ze ooit om je heeft gegeven?”

„Om me heeft gegeven? Ze zou om me hebben gegeven, indien ik niet was weggegaan. Het was mijn plan geweest, haar te vragen als ik terugkwam. Ik had nooit kunnen denken dat ze zoo zou zijn veranderd!”

„Biecht eens op,” lachte Ericsson, „heb je haar ooit gekust?”

„Neen,” antwoordde Magnuss zichtbaar verlegen, „maar zij”

„Ja?”

„Zij heeft me eens gekust.”

„Jou gezoend! Wanneer?”

„Wanneer? Wel, vijf jaar geleden. Eens gaf ze mij een zoen en liep toen lachend weg.”

„O, toen was ze nog een kind!”

„Kind of geen kind, dien dag zwoer ik dat ik haar zou trouwen.”

„Heb je haar dat toen gezegd?”

„Hemel neen! Haar dat zeggen? Ik hield veel te veel van haar. O, je kunt niet begrijpen wat een man precies voelt voor een meisje waar hij oprecht van houdt. Maar nu is alles voorbij!”

„Ga je 't niet nog eens probeeren?”

„Waarvoor?”

„Om haar weg te krijgen van dien opgeblazen hansworst, waarmee ze gaat trouwen. Als jij het niet doet dan zeg ik je rond uit dat ik het zelf doe.”

Ericsson meende heelemaal niet hetgeen hij zeide. Het zou hem het grootste plezier hebben gedaan, indien Magnuss dezen buit voor Gudmundsson's neus had weggehaald en hij sprak dan ook met het doel om hem aan te vuren. Magnuss echter vatte het anders op.

„Zooiets zou jij nooit doen!” sprak hij, „jij zoudt nooit een vriend bedriegen. Daar ben ik niet bang voor, ik vertrouw je volkomen!”

Ericsson opende zijn mond, maar was een oogenblik te verbaasd om te spreken. „Mij vertrouwen? Wel, zou je niet blij zijn dat een ander het van Gudmundsson won, zoo je het zelf niet kon?”

Magnuss bleef zwijgen.

Eigenlijk zou hij het hebben kunnen verdragen Schwalla in de armen te zien van den ouden en onaantrekkelijken Gudmundsson, doch hij kon niet goed hebben dat een jonge man haar kreeg. Dit dacht hij tenminste.

Gudmundsson was geen mensch, doch het Noodlot. Hij was verheven boven hen allen; het onbegrijpelijke van het feit, dat Schwalla hem had aangenomen, maakte de zaak nog onvermijdelijker. Het was alsof het Schwalla onmogelijk was gemaakt door het een of ander akelig voorval, met Magnuss te trouwen. Zij hield niet van Gudmundsson, zijn hart zeide hem dat, en aan deze gedachte klampte hij zich vast. Indien een man van zijn jaren in deze zaak betrokken ware geweest, zou het geheel iets anders zijn. Hij was niet langer verliefd op Schwalla, gewoonweg omdat de Schwalla die hij altijd het hof had gemaakt, niet meer bestond en de nieuwe Schwalla hem afschrikte. Maar toch kon hij niet hebben, dat een ander in zijn voetstappen zou treden — dat is te zeggen, een jonge man. Toen barstte hij los:

„Er is geen sprake van om Gudmundsson de loef af te steken. Hij is haar wettige verloofde. Zij heeft hem gekozen. Het helpt niet of wij er langer over praten. En wanneer denk je hier aan 't werk te gaan?”

„Morgen.”

„Zal je morgen het geld uitbetalen? Wel, ik kan 't niet verhinderen, maar het komt me voor dat je er groote haast mee hebt.”

„Heb ik ook.”

„Je kent het oude spreekwoord: Haast u langzaam?”

„Dat is het woord, waardoor IJsland ten onder is gegaan,” sprak Ericsson. „Haast u langzaam. Iedereen haast zich langzaam, alsof ze half in slaap zijn. Kom nu mee. Ik ga naar kool, want wij moeten vroeg op.”

HOOFDSTUK VIII.

DE WONDEREN VAN DEN BREIDIFJORD.

Gudmundsson's kantoor was in het eerste huis rechts, als men het kleine stadje inkwam van de zeezijde. Hij had hier een groote kamer met een cylinderbureau, een kantoorstool en een boekenkast, zooals elke Kopenhager koopman. Het vertrek had een goed tapijt en aan de muren hingen een kaart van IJsland, eenige lijsten van vertrek en aankomst der stoomvaartlijnen, een almanak en een paar fotografieën der Flóka-vallei.

Hier verscheen Súrsson den volgenden morgen voor Gudmundsson met drieduizend kronur in zijn hand om de „Helga” te betalen. De Inktvisch was op een slag voorbereid. Gunarsson had hem den vorigen avond medegeedeeld dat Ericsson een boot wilde koopen en een aardig sommetje gelds bezat. Schijnbaar liet dit nieuws hem geheel koud, afgezien van het feit, dat zijn woede geen grenzen kende toen hij begon in te zien op welke wijze men hem had beetgenomen met het verhuren van het huis. Inplaats van twee mannen meer te hebben, had hij nu twee tegenstanders — weliswaar eenvoudige — maar toch tegenstanders.

Hij nam zonder iets te zeggen, de drie duizend kronur aan, schreef zijn quitantie en overhandigde haar lachend.

„Zoo, je bent dus nu in dienst van dien vreemdeling, Ericsson?”

Súrsson, het papier beduimelend en opvouwend, zeide niets. Hij kon zich nog steeds maar niet bevrijden van de vrees van den arme voor den rijke, van den slaaf voor zijn meester.

„Nu”, sprak Gudmundsson. „Ik hoop dat je het goed zal gaan, maar het schijnt mij toe dat je je aan de verkeerde zijde hebt geschaard. Ik weet niets van dien Ericsson af en ik geloof dat hij zijn vak niet verstaat. En hoe kan een man vooruitkomen, die zijn vak niet kent? Nu, ik hoop dat het je goed gaat. En heb je hem je boot voor drieduizend kronur verkocht? Dan ben je dus duizend kronur kwijt.”

„Hij gaf er mij vierduizend kronur voor,” antwoordde Súrsson.

„Vier! den prijs van een nieuwe boot! Dan is hij gek en iemand die met een gek zaken doet is zelf ook gek — en dat ben jij. Goedenmorgen.”

Doch in zijn hart voelde hij dat Ericsson geen gek was en hij kneep de lippen op elkander, toen hij het geld wegsloot. Deze ongerustheid echter verdween spoedig. Hij had het volste vertrouwen in zijn eigen verpletterende macht. De Breidifjord was zoo blauw van kleur als een vrouwenoog, toen zij zich op weg begaven; de eilandjes waren overdekt met lichtgele meeuwenzwermen en de hemel hing met een zacht opaalkleurigen nevel in de zee over.

De lente komt hier met slechts enkele wilde bloemen in hare handen, doch zij is nergens frischer, vrijer of mooier.

Ver achter Flatey waren de zeilen van een Groenlandsche robbenjager zichtbaar, als de vleugels eener groote meeuw, die zich spoedt naar het Noorden, waar de ijsbergen rondrijven en het drijfijf berst, geulen vormend van saffierkleurig water.

Súrsson zat aan het roer, Magnuss zorgde voor den motor en Ericsson vierde het vischtuig. Meeuwen volgden hun alsof zij een wedloop met de boot wilden aangaan, zij vlogen over hen henen om zich dan op den zeewind te laten medevoeren. Het was alsof het zonlicht door hun lichaampjes drong, waardoor zij rozeachtig geel werden getint. Zij voeren voorbij de rotsen vanwaar de meeuwen in groote zwermen opvlogen, en het was als klonk uit hun keeltjes de kreet „Ga weg -- ga weg — ga weg,” terwijl zij boven hunne hoofden het „Crac — crac — crac” hoorden der witte zeeraven, die zich in een lange rij tegen het blauw van den hemel afteekenden.

Drie mijlen verder passeerden zij de Fulmar, halfrots, halfeiland, het meest verlaten oord in deze geheele blauwe zee.

Vóór de menschen de aarde bevolkten bestond reeds de Fulmar, en als deze van den aardbodem zullen zijn verdwenen, zal zij nog blijven bestaan. Voorheen een reus, hebben de regens, zeeën en stormen van millioenen jaren haar verkort tot hetgeen zij thans is — een afschuwelijke dwerg. Haar zijden van bazalt verheffen zich vijftientig meter hoog en vormen daar een golvend plateau begroeid door smaragdkleurig gras. Aan haar voet bevinden zich verscheidene holen die met ebbe zichtbaar zijn en aan de zuidzijde ligt een kleine kuststrook welke naar de opening voert van een grot, waar de zee nooit inkomt. Ofschoon hier talrijke vogels zijn, is de Fulmar verstoken van vogelvangsters en eierverzamelaars. Men zegt dat het op de Fulmar spookt en soms als het vloed is, zingt en fluistert zij tot de golven. Het is het geluid van het water in de holen, maar er is niet veel verbeelding voor noodig om dit te maken tot het gezang van nymfen en bewoners der zee, vooral wanneer men dit hoort in den mist. Tijdens de groote winterstormen kan het geraas van de Fulmar, de zee bevechtende, in Skarsstöd worden gehoord. De golven beuken tegen de rotsen en deze slaat hen te pletter, tot zij als schuim uiteenspatten en verdwijnen, zoodat men vanuit de verte niets kan ontwaren dan eenige wazige witte wolkjes, als de rook boven een slagveld, welke ten hemel opstijgend, hier en daar worden voortgedreven door den wind.

Toen zij de Fulmar voorbij gingen, bleef Ericsson's blik er op rusten. Het kwam hem voor dat hij deze plaats reeds vroeger had gezien; indien dit echter zoo was, moest het in de wereld der droomen zijn geweest, want dit was zijn eerste bezoek aan den Breidifjord. Een halve mijl voorbij de Fulmar lieten zij het anker in vier vademen diep water vallen, op een zandbank welke van het Noorden naar het Zuiden liep. Er werd aas aan de haken geslagen, de lijnen werden neergelaten en het visschen nam een aanvang. Na het gestamp van den motor, heerschte hier de meest volmaakte stilte, slechts onderbroken door de meeuwen, die krijshend uit de rotsen ten Zuiden van de Fulmar vlogen. Het was alsof de kust zich op grooten afstand bevond en in deze heldere lucht, helderder nog dan die van Griekenland, kon men de rots-toppen onderscheiden, die zich op tachtig mijlen afstands scherp afteekenden tegen den hemel. In het Noordwesten waren de zeilen zichtbaar der Fransche visschersvaartuigen van Paimpol.

(Wordt vervolgd).

VOORJAAR.

't Ekster volk, naar 't vale veld
aangesneld,
dartelt danig door elkaar.
Heel de schaar
geert en gaat met speelschen slag
over stag.
Jaagt door 't ruim en scheert den grond
drijft dan rond.
Oolijk spel van zwart en wit,
Sneeuw en git.
Tot het om te rusten stijgt
in 't getwijgt.....
Op den einder rustig staan
Duinen, zien dat zwijsend aan.
Op hun lang al stroef gezicht
Valt het lief-doend zonnelicht.
Weldra zal in zonneschijn
Hun gebaar weer blijer zijn.

DE R.

VOLKSRAADSELS.

Onlangs kwamen in dit blad eenige volksraadsels ter sprake en werd de wensch uitgesproken om meerdere, vooral ten plattelande nog niet vergeten raadsels, naar voren gebracht te zien. We legden ons oor in dit opzicht nog al eens te luisteren en vonden er eenige in onze aantekeningen, welke er zijn mogen naast de reeds gepubliceerde.

Een variant b.v. van het geheimzinnige beenenraadsel is dit:

— Tweebeen nam eenbeen en lei dat in driebeen,
Toen werd tweebeen gram (boos)
Omdat vierbeen eenbeen uit driebeen nam.
(meid, - kluif, - ijzeren pot, - hond.)

Uit Betuwschen mond, ook om het zuivere dialect-rijm opmerkelijk, hoorden we:—

Rood, rood rökske, (rokje)
Steenen, steenen bökske, (buikje)
Prik in 't gat,
Raje, raje, wat is dat?
(Een kers).

De meeste volksraadsels verplaatsen ons in landelijke omgeving; hun onderwerp gaat niet boven de sfeer uit en dat is wel een der kenmerken van echtheid. Geen hedendaagsche stedeling zal de oplossing vinden van de volgende Stichtsche boerenraadsels:

— Eerst gezocht en toen gevonden
Heeft 't de enden saamgebonden,
't Werd gekookt en niet gegeten
En ten leste weggesmeten.

Men moet daarvoor de primitieve worstpin, gesneden uit een doornenhaag, kennen om den zin te verstaan. Evenmin zou hij bevroeden dat er van musschen en erwten sprake was bij de opgave:

— Als ze komen, komen ze niet;
Als ze niet komen, komen ze!

Er behoort kennis van een hooiberg en zijn bouw toe om het Achterhoeksche raadsel te waardeeren:

— Van binnen roew, (ruw)
Van buten roew,
Zeufen ellen in 't gat roew!

We moeten bij het beoordeelen van dit soort raadsels niet bang zijn voor wat platte klanken; de buitenman neemt het met zijn aardigheden zoo nauw niet, heeft veeleer een voorliefde voor het ietwat gedurfd leuke, dat soms ook in het dubbelzinnige ont-aardt. r)

Veel hooger schatten we echter de echte kwelraadsels, welke zuiver een beroep doen op de gevatheid der toehoorders, en daarmee kan ook een meer ontwikkelde zich nog best vermaken, b.v.:

— Je hebt hem en je hebt hem niet,
Als je hem hadt, hadt je hem niet meer,
Omdat je hem niet hebt, heb je hem nog!
(Een vloot).

Of wilt ge een even diepzinnig Nederlandsch volksraadsel als het uit Frankische Gau stammende:

— Es ist kleiner als a Staubkörnle,
Grosser wie die Welt,
Die Toten essen es
Und wenn's die Lebenden essen
So würden sie sterben.

(Nichts).

dan moge het volgende dienen:—

Wie het koopt begeert het niet,
Wie het maakt behoeft het niet
En wie het heeft, die weet het niet.
(Een doodkist).
G. DE GRAAF.

1) Eenige typische voorbeelden van deze soort konden wij — laat ons eerlijk bekennen tot onzen spijt, — onmogelijk plaatsen. Red.

Foto C. Steenberg.

„RIJNVREUGD” ONDER ZOETERWOUDE, VAN HET WATER GEZIEN.

HET BUITEN „RIJNVREUGD”.

HET landhuis, dat met zijn welluidenden naam het opschrift boven dit artikel vormt en waarmee wij onzen lezers in dit nummer door woord en beeld in kennis wenschen te brengen, staat met zijn front aan den straatweg van Leiden naar Alphen aan den Rijn. Gelegen aan den linkerboord van den Rijn — zooals men het hier gewoonlijk noemt, op de Hooge Zijde — hoort het onder de gemeente Zoeterwoude; de bebouwde kom van Leiderdorp bevindt zich echter in de onmiddellijke nabijheid van dit Zoeterwoudsche buiten. Rijnvreugd maakt, zooals de afbeeldingen U doen vermoeden, vooral in de mildere seizoenen, van den weg af bezien, een prettigen indruk. Het is opgetrokken in den stijl, typeerend voor het meerendeel der landhuizen uit de achttiende eeuw, een bouw-wijze, eenvoudig, op het nuchtere af. De praal en pracht, de in later perioden zelfs overdadige rijkdom aan ornament, eigen aan het bouwwerk uit de gouden eeuw, is hier ver te zoeken. Hierin ziet gij niet de schepping van een bedrijvig geslacht, dat door noesten vlijt, zich werend te land en zich werend ter zee, schatten verdiende en dan zijn begaafde zonen te werk stelde om een kunst te scheppen, die eeuwenlang zou kunnen getuigen voor de welvaart van dien tijd. Hier ziet men het vormsel van een overbruischende levenskracht, de trotsche getuigenis op het parvenuïge af van nieuwe bijna onbepaalde middelen, hier geen eeredienst aan de schoonheid, bezoldigd uit een rijke beurs, die een stevigen aanval verdragen kan; de gouden jaren waren al voorbij, toen men de landhuizen bouwde, waarvan Rijnvreugd een waardige representante kan heeten.

Hun stijl is tekenend voor de maatschappelijke en geestelijke gesteldheid van de generatie, die hen bouwen liet, patriciërs, die nog vermogend, van de toekomst niet kunnen verwachten, wat een rijk verleden aan vorige geslachten schonk. Genoten zijn voor een goed deel de vruchten van een werkkracht, een vlijt en ondernemingskracht, die tot het verleden behoort; voor het aanboren van nieuwe bronnen van welvaart ontbreekt de energie. Ongetwijfeld is er verarming op elk gebied, maar als een resteerd deel van oude waarden is een zekere, ietwat fletse voornaamheid behouden gebleven. En deze vormt, met de bezadigdheid, de wat-stijf-deftige eenvoud van gezeten lieden van goeden naam, die het zoo heel erg breed niet meer hebben, een min of meer sympathieken trek in het karakter van dien tijd, zooals het o.a. blijkt uit wat er toen gebouwd werd, ook uit „Rijnvreugd.”

Het vroolijk aspect van het buiten is dan ook niet zoozeer te danken aan den bouwstijl, dan wel aan het effect van den tuin met het blanke beeld op den voorgrond, het vriendelijk geboomte, dat het huis flankeert en het frissche groene klimop, dat aan de

voorzijde vensters en deuren omlijst en aan de zijkanten als een ruige mantel het huis omhult. Het breekt, met het sierlijk smeedwerk boven op de beide schoorsteen aan weerszijden van den nok, de eentonige regelmaat der horizontale lijning van de daklijst en die van de vensters, allen op gelijke hoogte geplaatst in den streng-symmetrisch, van voren bij drieën, aan de achterzijde in vijven, ingedeelden gevel.

Zooals de illustratie hierboven duidelijk aangeeft, grenst de achterkant van het landhuis, de Noord-Oostzijde, direct aan den Rijn.

Links van het buiten, in het lommer van een stoere kastanje, staat aan het water het zeshoekige tuinhuis, dat op warme dagen den bewoners een koel zitje bieden kan. Het doet u onwillekeurig denken aan de aardige scène in den Ferdinand Huyck, de kennismaking van den zoon van den Amsterdamschen Schout met de bekoorlijke Henriette op zijn avontuurlijken tocht naar zijn vaderstad, als hij in zoo een oud-Hollandsch tuinhuis, beschutting tegen het onweer zoekt.

Na een waren dooltocht door de litteratuur over oude landhuizen in bibliotheek en archief, die nu juist geen overstelpend resultaat had opgeleverd, besloot ik het buiten zelf eens te bezoeken, om er te trachten enige nadere gegevens te verwerven over het huis, en zoo mogelijk ook enkele bijzonderheden over de opeenvolgende reeks bewoners van Rijnvreugd te vernemen. Ik koos daartoe den weg langs de rivier, die in dit gedeelte van zijn loop meer van een vaart dan van een levende stroom weg heeft. Prof. Blok roemde in zijn „Geschiedenis eener Hollandsche Stad”, in het derde deel, waar hij de historie van Leiden in de laatste helft van de 18de en het begin van de 19e eeuw behandelt, zijn wandelweg met de volgende bewoordingen: „Een landweg met zwaar geboomte en landhuizen, aan weerszijden bezet, zoodat sommigen hem bij vergelijking met den Scheveningschen weg in den Haag de voorkeur gaven, wegens de prachtige vergezichten en den Rijn, die er naast vloede.” (Zie genoemd werk 3e deel pag. 31.) En dat de weg van Leiden naar Leiderdorp reeds lang voordien vurige bewonderaars had, kan ons blijken uit het „toepasselijk gedicht” waarmee Abraham Rademaker een serie pentteekeningen van zijn hand verlichtte, die hij het licht deed zien „tot Amsterdam bij Leonardus Schenk, op den Vijgendam” in 1732.

De titel van die collectie uit de 18e eeuw is op zichzelf al een curiositeit. Hij geeft ons, lang van adem als hij is, een inzicht in het gemoedelijke trekschuit-tempo dier jaren van voorzicht: „Rijnland's fraaiste gezichten, vertoonende alle deszelfs Lust-plaatzen, Heerenhuizen, en Dorpen. Van halfwegen Haarlem en Leijden af, door Lisse, Sassenheim, Warmont, de Noordwijker

hout, Noordwijk binnen en buiten, Katwijk binnen en buiten, Rhijnsburg, Oegstgeest, Valkenburg, Leiden, met deszelfs Poorten, kerken en voornaamste gebouwen, tot Leiderdorp toe. Vertoont in roo' afbeeldingen, naar 't leven geteekend en in 't licht gebracht door Abraham Rademaker met een gedicht daarop toepasselijk, verciert." Oef — wij zijn er! Het lijkt wel een reisgids! Deze, onze verdienstelijke Leidenaar nu, wandelde op een goeden dag in God's lieven zonneschijn naar Leiderdorp en, waarschijnlijk de zonneschijn als een teeken des Hemels zegen beschouwend, vermat hij zich de aanminnige muzen aan te roepen. Uit de regelen dichts, die zij hem in het oor geliefden te blazen, zal een ondeugend lezer opmerken, dat de muzen dien dag een speelsche bui hebben gehad en daarom Abraham Rademaker lichtelijk in het ootje namen. Zijn zwaar gezwollen vers herinnert aan de muis die een berg baarde en dit keer was het dan ook nog een holle berg. Maar niettemin worden de deugden van onzen landweg ook hier in het licht gesteld.

„Al gaande ontdek ik weer twee schoone Rhijsgezichten
Daar 't een naar Koukerk, en naar Leijden 't ander ziet.
Hoe lustig toonen zich die plaatsen in 't verschie!t!
Wat is 't vermaaklijk om al wandlend langs Uw zoomen,
O, kristalijne Rhijs, en Keizer aller Stroomen,
De tuinen aan Uw boort gelegen, te beziën!
Voor dit vermaak moet al 't vermaak van 't Aardrijk vliën.”

Neen, al heb ik dan ook op weg naar Rijnvreugd echt genoten van de goede kwaliteiten van dit Zuid-Hollandsch landschap, met deze conclusie van Abraham's lofzang kan ik moeilijk instemmen. Zij herinnert mij sterk aan een aardig Japansch spreekwoord, dat het heeft over den kikker in den put, die den Oceaan niet kent en daarom roerend zijn eigen plasje verheerlijkt. Op gevaar af, dat men mij voor minder vaderlandslievend dan Rademaker zal aanzien, doe ik deze bekentenis.

Eindelijk had ik dan het doel van mijn wandeling bereikt, overzag op een gegeven moment de met klimop getooide facade van Rijnvreugd, en stond voor de massieve deur van het buiten, bewaakt door een tweetal niet kwaadaardig uitzierende zeemeerminnen, die zich daar hebben gelegd aan weerszijden van den stoep op hun eveneens door klimop overwoekerde pedestals. Ik werd door den tegenwoordigen bewoner, Graaf van Bylandt, representant van den ouden Katholieken Nederlandschen adel, zeer hoffelijk ontvangen. Van hem vernam ik dat het buiten oorspronkelijk heeft toebehoord aan de familie Van Outeren. In den catalogus van het Leidsch Gemeente-archief vond ik opgenomen een rede van Mr. G. P. van Outeren: „de Regtsmagt van het Hoogheemraadschap van Rhijnland verdedigd,” die in 1835 in Leijden in druk verscheen. Voorts was het den huidige eigenaar bekend dat Rijnvreugd, in het begin van de 19e eeuw, onderkomen schonk aan een Fransche familie van adel, de Bonne Chose genaamd, die tijdens de revolutie haar vaderland verlaten had.

In de „Nouvelle Biographie Générale” door Tirmin en Didot frères gepubliceerd, vond ik inderdaad dat:
François Paul Emile Bois-Normand de Bonne Chose, homme de lettres, naquit à Leyderdorp en Hollande, le 18 Aout 1801. Fils d'un gentilhomme, que la Révolution avait obligé de quitter la France.... etc.

Deze biographie noemt ons den Franschen edelman, waarover Graaf van Bylandt sprak, en handelt over zijn zoon, die in zijn prille jeugd ook bewoner van Rijnvreugd geweest is. Een andere levensbeschrijving, die van Henri Marie Gaston Bois-Normand de Bonne Chose, wijst er op, dat de familie niet voor het aanbreken van de 19e eeuw zal zijn uitgeweken.

Henri Marie Gaston zag nog in de Ville Lumière het levenslicht in het jaar 1800. Hij is met zijn familie weer gerepatriëerd, werd in 1858 aartsbisschop van Rouaan, en ontving in 1863 den Kardinaalshoed. Wij lezen verder van hem, dat hij in 1870 op verzoek van de inwoners van Rouaan, zijn hoogen ouderdom en den harden winter ten spijt, naar Versailles ging, om er bij den koning van Pruisen, den triumfator, op aan te dringen, dat de ontstellend hooge oorlogsschatting, den inwoners van zijn aartsbisschoppelijke verblijfplaats opgelegd, zou worden verminderd. Ten slotte duidt de biographie van een derden zoon der Bonne Chose, Louis Charles, die in 1811 in Nijmegen geboren werd, op de waarschijnlijkheid, dat de familie op dat tijdstip Leiderdorp reeds weer verlaten had. Aan den eigenaardigen familie-naam „De Bonne Chose” is een kleine geschiedenis verbonden. Het geslacht werd, naar het schijnt, tijdens Henri IV tot den adelstand verheven. Zijn latere naam droeg het toentertijd nog niet, wel een anderen, den naam van een menschelijk orgaan, die in zekere mate compro-

Foto C. Steenberg.

„RIJNVREUGD”. VOORZIJDDE.

mitteerend was voor den drager. Hij was niet geschikt om in hofkringen te worden gebruikt, de fijne oortjes der „dames de la cour” hadden hem minstens „choquant” gevonden; daarom wenschte men hem door een anderen te vervangen en de geestige koning, die Parijs wel een mis waard achtte, schertste bij de bespreking van deze moeilijkheid, doelend op den ouden naam: „Et pourtant c'est une bonne chose.” En hij bepaalde, dat de familie voortaan den naam „De Bonne Chose” voeren zou.

Na het vertrek van „De Bonne Chose” nam de familie Van Masson, een geslacht van Oost-Pruisischen adel, op Rijnvreugd zijn intrek. De telg van dit geslacht, die het buiten te Leiderdorp ging bewonen, had in onze koloniën o.a. als resident van Rambang een bestuursfunctie vervuld. Zijn zoon was de vader van de moeder van Graaf van Bylandt, den tegenwoordigen eigenaar. In de groote zaal zijn op de ruggen der zetels, aan weerskanten van den haard, de wapens der familie van Bylandt en van Masson afgebeeld:

Foto C. Steenberg.

„RIJNVREUGD”. DE GROOTE ZAAL.

Foto C. Steenbergh.

„RIJNVREUGD”. VOORZIJDEN MET TUIN.

links dat der Van Bylandts, rechts het wapen van het geslacht Van Masson. Met den sierlijken koperen lichtkroon in het midden boven de spiegelgladde tafel, zijn glanzenden parketvloer, de soliede meubels, zijn rijkdom aan koperwerk en fraai porcelein, zijn wapenrustingen en familieportretten, maakt die groote zaal een deffigen indruk.

De blanke enterbijlen, wapens van de Watergeuzen, afkomstig uit de Lammerschans, opgehangen boven en naast de deur, zijn zeldzame curiosa. Slechts op het kleine Loo zijn, naar mij verzekerd werd, ook dergelijke dwang-werktuigen aanwezig. Het wil mij voorkomen, dat een afstammeling uit een oud Katholiek geslacht met gemengde gevoelens zal opzien naar die strijdmiddelen van krijgshaftige afvalligen in hun kamp tegen de verdedigers van het oud geloof, tegen de strijdgarde der Alleen Zaligmakende Moederkerk. Het moet hem wel een zekere voldoening geven, ze daar zoo veilig onder zijn berusting te weten, de werktuigen, die eertijds zoo geheel andere belangen hebben gediend. Ook in de eetzaal staren u van de wanden de contereitsels van langgestorven edellieden en adellijke vrouwen aan, als wilden zij u vragen, welk doel u zoo onverwacht in hun nabijheid bracht. Volgens onderzoekingen van den bekenden kunstkenner, den heer Bredius, bezitten deze portretten als voortbrengselen van schilderkunst geen bijzonder hooge waarde. Een fraai kunststuk echter is de oude haard in de eetzaal, bij de decoratieve antieke klok. Wanneer wij in aanmerking nemen, dat in 1738, het jaartal van zijn ontstaan, het gieten van ijzerwerk, zooals wij dat later kennen, nog niet werd toegepast, moeten wij toegeven dat die haard met zijn sierlijk gedecoreerde vlakken, waarop levendige tafereeltjes zijn afgebeeld, van groote bekwaamheid bij den vervaardiger getuigt. Een knap stuk werk is ook de gewapende koffer, links ervan, waarop zachte kleuren zijn aangebracht, die het effect verhoogden.

Mijn bezoek aan Rijnvreugd werd dien middag aangenaam besloten door een onderhoudend uurtje in de gezellig verwarmde woonkamer, waar een vriendelijke jonge gastvrouw met aangeboren gratie de plichten der gastvrijheid vervulde. Het karakter van dit vertrek, waarin de heer des huizes mij een en ander medeelde over het buiten en meer nog over de studie van cultuurhistorische onderwerpen, die hem bijzonder belang inboezemen, vormde een weldadige tegenstelling met de sfeer van verstorvenheid, heerschend in de deffige zalen met hun voornamen inventaris, waarin wij zoo juist nog vertoefden.

Er was een zacht glimlicht van zilver-gerei in grijzen schemer en in den vuurgloed van den haard strekte een prachtige groote ruige hond zich behagelijk uit. Wanneer hij zich rekte, was op eenmaal heel de kamer vol gerucht. Dan plotseling, schoof een groote bruinroode lap aan achter de vensterruiten, een geweldig zeil, dat langs-gleed, eerst langs het eene, dan langs het andere venster en voor de tweede maal de kamer verdonkerend. Tot het voorbij was en weer wagenwijd de polder zich uitstreckte tot aan den einder. — Wel geeft de ligging aan het water zulke vertrekken een eigenaardig cachet.

In den loop van het gesprek deelde de heer van Rijnvreugd mij nog mee, dat de beelden in den tuin, zoowel de beide meerminnen bij den ingang als de bevallige Persephone in het bloemperk, van het reeds lang gesloopte kasteel Zwieten afkomstig zijn.

Omtrent dit landhuis vond ik in de „Kleefsche en Zuid-Hollandsche Arcadia” enkele bijzonderheden. Het 95ste „konstaferel” in dit werk laat den lezer zien „hoedanig zig het zelve in den jaare 1607 vertoonde.” Het meldt ons verder dat „het Huys te Zwieten

in Rhijnland, gelegen (was) een half uur van Leyden bij Leyderdorp, aan den hoogen Rhijndijk, aan de Zuydzijde doorgaans van de Vliet, die de Zwiet heet (daarvan dit Huys den naame zal gekregen hebben;) in den lande van Rhijnland. Dit is het Stamhuys van de Heeren Van Zwieten, reeds voor den Jaare 1400 bekend. De beelden werden vervaardigd door leden van een te Amsterdam gevestigde Italiaansche kolonie, deels bestaande uit beeldhouwers, deels uit stucadoors, kunstenaars in hun vak, die heel het land doortrokken om in kasteelen en stichtingen plafonds en schouwversieringen te maken. De veronderstelling, „dat de zeer kundige Italiaansche pleisterwerker of stukeerder, wiens naam was Wedda”, de vervaardiger van de beide groepen, in hoogrelief, aanwezig in het weeshuis te Leiden, waarover geschreven werd in het nummer van Buiten van den 15en November 1919, ook deel van die kolonie heeft uitgemaakt, lijkt mij niet al te gewaagd.

Tijdens het onderhoudend discours met mijn welbespraakten gastheer was de tijd snel omgegaan en in den gouden schijn van het lamplicht, dat weldra aangeblonkt, de gezelligheid in het vertrek verhoogde, besefte ik dat het genot van de lange winteravonden in een welingerichte rustige omgeving een niet te versmaiden genot mag heeten. Maar terwijl ik op

den schaarsch verlichten landweg den terugtocht naar de stad aanvaardde, drong zich toch de overtuiging aan mij op, dat het leven daarbuiten op het platteland vooral in den winter zijn schaduwzijde heeft.

Vroolijker moet het zijn in het zomertijd, wanneer natuur er mild heur gaven schenkt, als ook de polder opfleurt en de tuinen geuren. Dan eerst bereikt zijn hoogtepunt het levensgenieten van den bemiddelden buiten-mensch, dat Rademaker, op de hem eigen manier, verheerlijkt in het hiervoor al aangehaalde gedicht, waar hij pathetisch uitroept:

„Wat is hij zalig en wat is zijn heil volslagen,
Die op een lusthuis, aan Uw boort gesticht, zijn dagen
In vrede slijten mag, door geene zorg gekwelt,
En nooit door 't Stadsgewoel in zijn gemoed ontstelt!”

DE R.

TANDWALVISSCHEN.

WE weten over 't algemeen nog bitter weinig van het leven dezer reuzen; de enkele dierkundige bijzonderheden onzer leerboeken kunnen zoo luttel bijbrengen tot onze voorstelling en daarom namen we steeds met belangstelling kennis van alles wat beter begrip van deze gigantische verschijningen in de dierenwereld geven kan. Zoo vertelde onlangs F. St. Mars in the *Animal World* vele merkwaardige dingen uit het walvischenleven en grootsch is zijn visie van den vechtenden spermwalvisch, den cachelot, bij ons potvisch genaamd, een echt roofdier van 18 meter lengte, dat in zijn onderkaak aan weerszijden 20 à 25 spitse, kegelvormige tanden draagt, als hoektanden van een verscheurend, vleeschetend dier, vangtanden van 15 tot 20 centimeter lengte.

„Uit zijn S-vormig neusgat, even links van zijn neuspunt gelegen, blaast het ondiep aan de oppervlakte der zee tien tellen lang een dichten fonteinstraal van waterdruppels en damp naar voren omhoog om zijn longen te leegen. Even duikt hij en komt opnieuw snuivend blazen, vijftig, zestig keer achter elkaar, als gold het een schoonmaak der geweldige longen. Dan werpt de reus zich rollend om, kop omlaag, geeft nog een staartzwaai hoog in de lucht en duikt rechtstandig in het peillooze diep, waar zich een van die wonderbaarlijk geheimzinnige, dramatische episoden uit de natuur voltrekken gaat.

Omlaag gaat hij, steeds omlaag als een vallende aeroplano, door het schemerlicht van tien vademen diepte, door het violette licht op vijftig vademen diepte, het ultra-violette licht op vijfhonderd vademen, dat ons oog niet waarnemen kan. Dieper omlaag steeds duikt hij in de doffe, buitenste duisternissen van den afgrond der zee, dwars door de alles omhullende zwartheid en de felste koude, onder den vreeselijken druk, welke alles verplettend samenpersen moet in die onbegrensde, grauwe lagen van halfvloeibaren modder op den oceaانبodem, verlicht slechts door de doffe glimpen en lichtstrepen van spookachtigen glans, lichtend uit de zwakverlichte patrijspoorten, de violette lampen der ceerende lichten dragen of licht uitstralend zich bewegen door dien nacht.

Daar heerscht zulk een ontzettende waterdruk — drie duizend vademen diep bedraagt die reeds drie ton gewicht op een vierkante duim — dat, had de walvisch onder zijn zijdeachtige, grijze huid niet een geweldig dikke speklaag liggen, welke, bij

wijze van spreken, zijn pneumatisch duikerpak vormt, hij plat samengeperst zou worden, laat staan al lang eerder van koude omgekomen zou zijn in het ijzig koele diep.

Hier zoekt hij en — hoe weten de goden en dit wonderdier zelf alleen — vindt hij den reuzenpoliep, den duivel der diepzee, mogelijk ook het spookdier der zeelieden, dat nimmer vrijwillig aan den dag komt en nog door geen overlevend schepsel aanschouwd werd. Dan valt daar deze reus onder de zoogdieren een gigant uit het rijk der onzegbaar afgrijselijke octopussen aan, ze vechten — en wie zal ons den strijd van twee zulke samengeklampte monsters beschrijven, worstelend mijlen diep in den oceaan, waar de duisternis en de koude hen omhullen.

Op de zachte, grijze huid van den tandwalvisch kan men de groote, ronde lidteekens zien, overgebleven uit den greep der zuignappen, waarmee de geweldige grijpparmen van den poliep gewapend zijn. Langs zijn flanken loopen schrammen, waar mogelijk de gruwelijke, papegaaisnavelige bek van dien zeeduivel hem wonden gereten heeft — maar dat is alles wat ons oog te zien krijgt. De rest is zwijgen en het geheim van den oceaan. Na een half uur verschijnt de cachelot weder aan de oppervlakte der zee om adem te scheppen. In de diepte heeft hij zich gevoed en niets van zijn prooi komt aan het licht”....

G.

SUIKER.

Bij de oude Grieken en Romeinen was honig de eenige bron van zoetigheid. Eerst in Nero's dagen verkreeg de rietsuiker eenige bekendheid, doch werd meer als een uitheemsche delicatessie beschouwd uit het verre Bengalen, waarvandaan zij werd ingevoerd. Het zoete kristal uit suikerriet gewonnen noemt men tot op dezen dag in Bengalen „shukkur” en de Arabische handelaars, die de suiker het eerst naar Europa brachten, hebben den naam mede ingevoerd. Eeuwenlang bleef de suiker echter meer een geneesmiddel dan dat zij algemeen als voedings- en genotmiddel genuttigd werd.

G.

Verbetering.

Men leze in 't vorig nummer, blz. 165, 2e kol. regel 5 van onderen (in 't artikeltje „De oude Kapellanie te Hoensbroek”) in plaats van: en werd in 1787, enz.:

en werd in 1727 vernieuwd volgens plan van meester P. Horstmans. Het is een zeer hecht en fraai gebouw, omringd door schoone weilanden en vijvers.

Iets over reizen in Spanje.

Vivent les pays qui ont conservé leur couleur, leur musique et leurs bardes!...

Ollé! ollé! Vive la vieille Espagne, qui n'est qu'endormie encore sous l'Espagne d'aujourd'hui et qu'un rien suffit à éveiller: une poésie, une chanson, une furia de guitares!...

PIERRE LOTI.

EER aan te vangen met onder voorgaanden titel, van het kleurige Iberische land het een en ander u te verhalen, moet mij een kleine, inleidende rede, een kort „woord vooraf” uit de pen.

Reizen in Spanje.....

Ziet! wellicht is het een wat te grootsche benaming die ik aan mijn vagebondeeren daar gegeven heb. Misschien is het zelfs wel een fout, reizen te noemen hetgeen men in onze dagen glimlachend een gebrekkig rondtrekken heet. Immers, verre voettochten over mulle, geel stoffige wegen, het overnachten in kleine, middeleeuwsche fonda's, de niet altijd gemakkelijke ritten in tweewielige muilezelwagens of onder de linnen huif hoog op een schokschuddende postkoets, het eindelooze, langzame sporen in ouderwetsche derde-klassen, doet het niet ietwat zonderling in onze eeuw van nuchter verkeer?

O! en toch op geen andere wijze had ik dat zonneland willen zien!

Geen anderen weg had ik er willen kiezen dan juist dien langzamen-, dien moeilijken!

Dan juist dat oude, bekoorlijke pad, dat — jammer! — zoo weinigen meer lief kunnen hebben.

Zoo is het op onze goede wereld dan nu eenmaal een gewoonte, iemand die vreemde oorden bereizen gaat, van wenken en waarschuwingen — gewenscht dan al, of niet — te dienen.

O! te kust en te keur dan de inlichtingen, de ernstige raadgevingen, de opmerkingen!

Men wijst op onveiligheid, of wel er wachten u gevaarlijke ziekten, en men heeft het over „verregaand onzindelijk”, zoo men niet al eens vreesst voor treinaanradingen, wilde dieren of ijsbergen.

Dus mocht het mij in het geheel niet verwonderen dat, toen ik voor de eerste maal de Pyreneën zou overgaan om er het schoone land Spanje te leeren kennen, ook mij weer raad en inlichting niet werden onthouden. Immers, wachtten daar niet een vechtlustig volk, eenige kans op een geniepigen dolkstoot (van achteren), slecht voedsel, veel ongedierte, en een onnoembare vervuiling?

Arm, miskend Spanje!

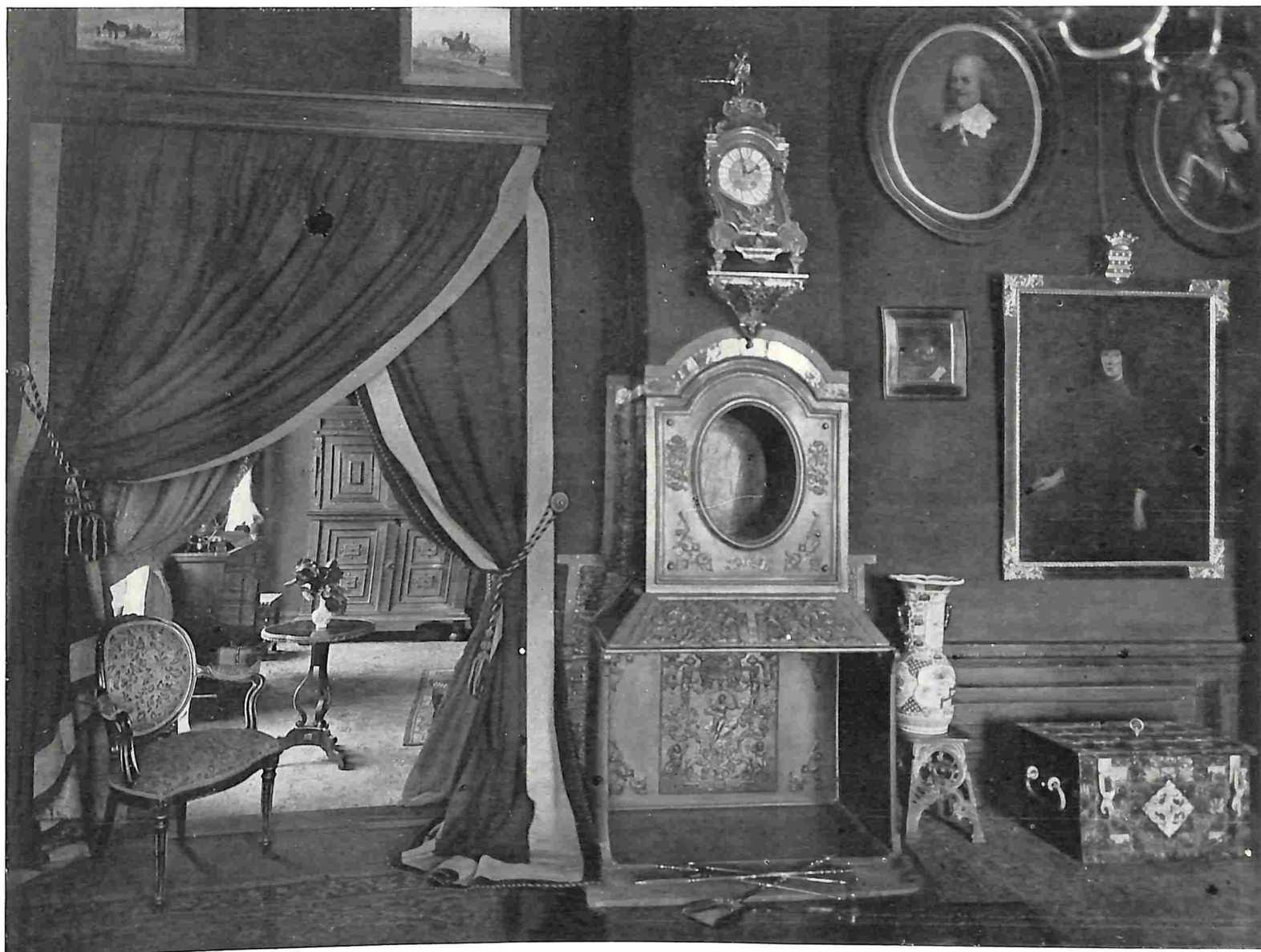
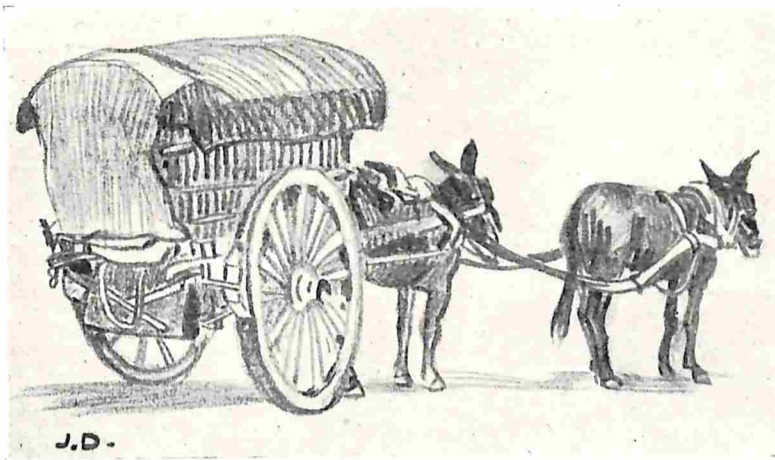

Foto C. Steenberg's.

„RIJNVREUGD”. KIJKJE IN DE EETKAMER.

SPAANSCH MUILEZELWAGEN.

Naar de teekening van J. Dooyewaard

Want verzinself, legenden bleken het, waartegen was gewaarschuwd, onwaarheid al hetgeen er minachtend van was verteld. Het Iberische land was wel héél anders dan zoo velen mij hadden willen doen gelooven!

Cataluña, Aragon, de Castilla's, Estremadura, het zonnig Andalucia, ik heb er overal gereisd. In de steden en ver, ver buiten; bij dag en heel laat nog in den avond. En waarlijk, heb ik wel anders dan vriendelijkheid, wel anders dan hulp en gastvrijheid er gevonden?

En toch waren het niet altijd de veiligste oorden die ik zocht! Maar weet ge, — de caballero en de hoffelijkheid bleken er dan ook géén legenden, daar in Spanje.

„Vaya usted con Dios!”

Ah, klinkt er in eenig land wel schooner een groet?

„God ga met u!”

Hoor! — uwe medereizigers uit de postkoets waarvan gij afscheid neemt, kinderen ergens voor een kleine dorpsschool, de sereno — de nachtwacht — met zijne lantaarn en zijn antieken sleutelring, die door nauwe, donkere straatjes den weg naar uwe fonda u wees, de ezeldrijvers die gij buiten op den mullen camino ontmoet, de gendarmen die in uw treintje een eindweegs meêreden, hoor! zij allen, zij zullen in hun zangerig Castillaansch het u toewenschen:

„Vaya usted con Dios!.....”

Waarop even hoffelijk dan ook weer uw antwoord is:

„Vayan ustedes con Dios!.....”

Neen, zoo vergeet ik nimmer hoe mij daar overal in Spanje het gulle en het vriendelijke trof. Was het hier, dat men op de reis landwijn en anisette mij schonk, ginds waren het meloen of granaatroode vijgen, waarvan vrijgevig werd meegedeeld, of sigaretten, welke ik niet mocht weigeren. En hoe vaak werd mij in een fonda, 's avonds heel laat, niet nog een warm maal bereid, of er de „eigen kamer” afgestaan opdat de señor rustiger zou kunnen slapen.

Dan, een anderen keer, waren het weer de „flamenco,” of een wilde, Aragonesche dansmelodie, of een vreemd triest lied uit de bergen, waarmede men mij de lange treinreis kortte.

Of werden, in een der vele „beruchte” dansegelegenheden voor het volk, allervriendelijkst de Andalusische zigeuner-dansen mij verklaard.

Maar,..... waar waren die „gevaarlijke” Spanjaarden dan toch?

Het is waar, caballero beschouwt er zich de armste, caballero voelt er zich zelfs de nederigste, daar in het Iberischeland. En zoo is het dan ook als caballero — als heer — dat een ieder er wenscht behandeld te worden. Noem het overmatige trots zoo gij wilt, maar grofheid en minderachting — zij het ook tegenover een in lompen bedelenden zwerver — worden in Spanje kwalijk geduld, indien zij er al vaak geen reden geven tot onaangename avonturen.

Dat de onervaren reiziger zich dit in het Spaansche land wel herinnere, wil hij er geen bittere ondervinding opdoen. Wil hij er niet de ondervinding opdoen van den Engelschman, waarvan Théophile Gautier in zijn „Voyage en Espagne” ons vertelt.

Immers, op een tocht per rijtuig van Sevilla naar Jerez, beging toch deze eilandbewoner de fout, bij het middagmaal in een fonda onderweg, zijn koetsier, die zich vriendschappelijk aan zijne tafel wilde zetten, naar de keuken te verwijzen. Zonder een woord te zeggen, zonder zelfs in het minst gekrenkt zich te toonen, trok deze — die als Spanjaard waarlijk dacht, den vreemdeling nog wel een eer aan te doen door met hem te eten — zich naar een achtervertrek terug.

Eenige uren rust, — en de reis werd weer voortgezet.

Een reis evenwel, die nu den Engelschman al slecht bekomen zou; want een veertiental kilometers voor Jerez, in een wilde verlaten streek, in een onherbergzaam land van steenen en doornige struiken, zette onze cochero hem heel deftig het rijtuig uit, met de woorden:

„Mylord, — u achtte mij dezen middag niet goed genoeg om

aan uwe tafel plaats te nemen; welnu, ik don José Balbino Bustamente y Orozco, ik beschouw het thans als beneden mijne waardigheid, u nog langer op de bank van mijn rijtuig te dulden. Goeden avond!”

II

Fonda la Mariana, fonda del Santísimo, fonda de la Castaña.... O! wel zijn zij mij bekend, die kleine Spaansche herbergen met hunne vaak zoo mooi klinkende namen, die gezellig ouderwetsche logementen, daar buiten op het land en in de stad.

O! wel was ik er graag, daar in hunne simpele gelagkamers, daar op hunne stille binnenhoven, daar in de rust van hun laag, koel slaapvertrek.

Hoeveel vriendelijks toch vond ik er dikwijls, welke aardige herinneringen niet mocht ik er van velen behouden!

En hoe gelukkig ver nog waren zij van het banaal hedendaagsche; hoe waar, hoe heerlijk onbedorven nog was het er voor wie het echte, het werkelijke Spanje wilde en er op zijne reis het leven van den eenvoudigen caballero méé te leven zocht.

Bijkans algemeen nog vindt gij de fonda — gelijk van ouds zoo vele woningen daar bezuiden de Pyreneeën — rond eene plaats, rond een patio gebouwd. En nu ben ik zeker mij niet te vergissen, wanneer ik aan dezen binnenhof, aan dezen patio, het aangenaam rustige, het gezellige, het intieme van het Spaansche huis wijt.

„Le patio est une invention charmante; et lorsque, comme à Grenade ou à Séville, l'on peut y joindre l'agrément d'un jet d'eau ou d'une fontaine, je ne connais rien de plus délicieux.”

Dus schreef in 1840 Gautier. Ah! en wel juist, wel zuiver was dit geoordeeld. „Charmante”..... „délicieux”..... neen waarlijk, het was geen overschatting! Want hoe dikwijls toch zag ik er niet in een fonda zoo eene binnenplaats tot tuin welhaast geworden, vol struiken en varens en kleurige bloemen; of trof ik haar elders als een blanken Moorschen hof, waar, verscholen tusschen dwergpalmen en jasmijnen en witte oleanders, zacht, eentoonig een koel fonteintje plaste; of deed zij, door strenge bogen en kolommen, mij denken aan het stemmig interieur van een stille, oude missie, ver weg over zee.

Wat was het er niet vaak zoet rusten, daar in loom, lui nietsdoen, veilig in de schaduw van een zonnezeil, wanneer buiten het felle licht de wegen schroeide, en het te warm voor een wandeltocht bleek. En welk een genot niet, daar 's avonds tot heel laat nog te zitten, daar te rooken, te mijmeren, te droomen soms, in het vredig stille van den Spaanschen nacht.

O zeker! daar waren ook andere fonda's wel, eenvoudiger, soberder herbergjes, waar op den binnenhof men geiten hield, of kippen, of kalkoenen; waar op een dorren patio de kudden lastezels kwamen en gingen; waar — zooals in het woestijnland van Aragon — ik met een kamertje boven een rumoerigen paardenstal al wel te vreden moest zijn.

Toch, — lag er zelfs in dat primitieve niet een zekere bekoring nog?

Een vloer van glanzige, roode tegels, een lage zoldering, meest wit gekalkte wanden, een balkon waarover beschuttend afhangt een lang, vaal zonnegordijn, een oudmodisch bed, een tafel, een enkele matten stoel, — en gij hebt eenigszins een beeld van de Spaansche fondakamer.

Geen „modern comforts,” geen „up-to-date improvements” dus nog?

Neen. En toch zou — helaas! — één teleurstelling mij wachten. Want waar ik zeker haast was, daar op het land en in de kleine steden het mooie, warme schijnsel van de gezellige, oude olielamp, de zachte, dansende kaarsvlam boven koperen of tinnen blaker, nog te zullen vinden, daar zag ik er — jammer!, o jammer! — al reeds niet anders meer dan het kille, het nuchtere van electrisch licht.

O! hedendaagsche civilisatie!

O! vooruitgang!

Ach! waarom dan toch moet het mooie oude dezer wereld — de mooie oude vormen, de mooie oude kleuren, de mooie oude gewoonten — brokje bij brokje verdwijnen?

Ach! waarom dan toch?.....

Wel waren zij anders naar mijn zin, die blank gewitte, landelijke vertrekjes daar, die sobere kamertjes daar in de fonda's van Spanje. Wel waren zij anders naar mijn zin, die kamertjes waar in brandend zonnige middaguren het vaak zoo veilig koel zijn kon, waar het zoo rustig was, en waarin een zacht, getemperd licht tot een siesta u als noodde.

Hadden zij in hunnen eenvoud dikwijls niet een stille schoonheid, een voornaamheid, welke denken deed aan een vroom, oud kloostertvertrek?

En ah! die balkons, — verleidden zij mij niet elken avond bij het te-ruste-gaan tòch weer om even naar buiten nog te komen en dan te blijven, te blijven...., te blijven...., te genieten van de stilte, te luisteren naar het getokkel van een verre gitaar, naar een Andalusisch lied, naar een serenade soms, — tot de sonore klank van een torenklok ergens, of het zangerig roepen van den sereno, van den nachtwacht, mij aan het late uur herinneren kwam?

En als het dan nacht was, en in een diepen slaap de reiziger zijne droomen droomde, was het dan niet vaak dat, zooals aan zoo vele balkons in Spanje, ook aan het zijne een gewijd palmbiad er tegen kwaad en hemelvuur waakte:

Een lezer: „Dat kan nu alles wel heel mooi, heel eigenaardig, heel schilderachtig zijn, maar het neemt niet weg, de onzindelijkheid waarin men dan toch leeft, niet waar?”

Een andere lezer: „Wat zegt mij de stille schoonheid van een fondakamer, wanneer men er niet slapen kan van de ongenooide gasten.”

Een derde lezer: „En dan, het eten in zoo'n fonda, het voedsel daar in Spanje, het moet immers niet te genieten zijn!”

.....
Arm, miskend Spanje!

Immers, hoe onjuist, hoe onverdiend toch is zulk een oordeel, hoe weinig gerechtvaardigd toch zulk een schimpen.

O, niet dat men er van de properheid zijn ideaal heeft gemaakt, niet dat menige Hollandsche huisvrouw nooit bedenkelijk het voorhoofd daar fronsen zou, verre van dat! Maar zoo als „men” het zich voorstelt, zoo als „men” er van spreekt, neen! zoo zult gij het er gelukkig niet vinden. En wanneer ik in dat opzicht dan eens denk aan Italië, aan de Fransche Midi, aan sommige kantons van Zwitserland, aan enkele staten in Noord-Amerika, nu, — dan reis ik eerlijk toch nog liever maar in dat beruchte land daar bezuiden de Pyreneeën.

Zoo zegt dan ook Théophile Gautier, daar waar hij van de fonda vertelt:

„Jusqu' à present rien n'a justifié pour nous les reproches de malpropreté et de dénûment que font tous les voyageurs aux auberges espagnoles; nous n'avons pas encore trouvé de scorpions dans notre lit, et les insectes promis ne paraissent pas.”

En in zijne beschrijving van een arme herberg in het land rond Olmedo:

„Elle consistait en une immense écurie, entourée de chambres blanchies au lait de chaux. C'était misérable et nu, mais non malpropre; la saleté caractéristique et proverbiale ne se faisait pas encore voir.”

En de voeding, de Spaansche tafel?

Ah! — gij Benito, die daar in Toledo zoo vaak mij op uwe „sopa de yerbas,” op uwe kruiige groentensoep onthaalde, — gij don Manuel, die zoo kostelijk den schotel van uw land, den „puchero” mij te bereiden wist, — gij Juanita, die voor de vlamme schouw van uw keukentje daar ver in Aragon, den señor uwe „tortillas,” uwe heerlijke, goudgele omeletten bakte, — gij Antonio, die daar in Jatiba een waar prinsemaal mij diende en, o Oostersche weelde!, mij door uw waaierwuiwen in behagelijke koelte er van genieten deed, — en gij Carlota, en gij José, en gij Anita, daar in Andalucía en in de Castilla's, — ah! zegt eens! zou ik al niet een héél ondankbare mij toonen, wanneer ik anders dan met waardeering, met véél, véél waardeering daarover sprak?

THEO DE VEER.

DE KERK VAN LIMBRICHT.

(ST. SALVIUS).

HET kerkje van Limbricht, zoo schilderachtig gelegen aan de met groen gewas omzoomde gracht van het tegenover liggende kasteel, dagteekent van vóór de 12e eeuw, d.i. voor een klein gedeelte. Van voor de 8e eeuw, gelijk men wel eens beweert, is onmogelijk, wijl de kerkpatroon, bisschop van Angoulême, eerst in 801 is vermoord. Het is waarschijnlijk gebouwd niet ver van de overblijfsels van een Romeinsch gebouw. De legende spreekt zelfs van een Romeinschen tempel. De benedenhelft van den Noordelijken muur van het schip tot de onderdorpels der vensters is opgetrokken van onregelmatige keien, vertoont een archaïstisch karakter, volgens 't oordeel van Jan Kalf (in „Het Huis” van 12 Dec. 1905) en zou dan van na 801, in ieder geval van vóór de 12e eeuw kunnen dagteekenen.

Het grondplan der kerk: het met zeven zijden van een twaalfhoek gesloten choor, zich aansluitend aan een breeder schip, dat alleen aan den Zuidkant door vier op ronde zuilen gedragen boogstellingen in verbinding staat met een bijna even breede zijbeuk, waaraan, ten Westen een vierkante toren aansluit, dit onregelmatig grondplan wijst er op, dat het kerkje in verschillende perioden werd gebouwd.

Aan het oudere schip is waarschijnlijk in de 10e helft der 13e eeuw een nieuw choor gebouwd. Uit dezen tijd dagteekent het met een driepas gesloten verdiept veld, aan den middelsten wand der absis, dat den oorspronkelijken rondboogvorm bewaart (1). De andere vensters zijn blijkbaar later vergroot. Inwendig heeft de choor-veelhoek een achtdeelig gewelf, evenals dat der eenige choortravee, gedragen op zware ribben die rusten op kelkvormige, gebeeldhouwde draagstenen, menschen en monsterkoppen voorstellende, waarboven de vroeg gothieke omgekrulde bladeren. Vermoedelijk in de 15e eeuw werd naar het Zuiden een zijschip met toren aangebouwd en later, blijkens een jaartal (1653) buiten in den Oostelijken trapgevel van het zijschip, zijn schip en Zuidelijke zijbeuk veel verhoogd. (Aldus de zakelijke

(1) Het middelste raam is dichtgemetseld.

en korte beschrijving van Dr. Kalf t.a.p.). De kerk bezit veel oudheden o.a. een in hout gesneden altaarretabel, waarvan de middengroep de verloving der H. Maagd voorstelt, terwijl op de zijluiken de Apostel Joannes en Elisabeth van Thüringen zijn geschilderd; 't is werk uit de 16e eeuw, waarschijnlijk Rijnlanssch. Merkwaaardig zijn nog een zeer fraai kruisbeeld uit de 16e eeuw, (naar ik meen) een zittende Madonna, een Piëta, een wijwatersemmer en een ablutieketeltje met 2 tuiten (in de sacristie) beide van koper en gothiek. Het hoofd-altaar is niet zeer fraai en in 1787, blijkens chronogram aan de achterzijde, op kosten der kerkfabriek vervaardigd. De oude doopvont is nog slechts gedeeltelijk over, nl. het voetstuk; een oude steenen kop in de sacristie is er wel van afkomstig, het was dus een doopvont met de vier koppen, de paradijsstroomen voorstellend. In de absissen N. vindt men een zwart marmeren grafsteen met wit marmeren plaat voor 't opschrift en dito wapens. Boven dat van van Breyl en van Eynatten, ter zijde de vaderlijke en moederlijke 4 kwartieren van Winand Herman van Breyl. Zijne ouders Nicolaas van Breyl en Maria van Eynatten, hij zelf en zijne zuster Elisabeth Caecilia, de laatste van haar stam, die 't monument in 1688 liet oprichten, liggen tegenover dezen steen op 't priesterchoor begraven.

A. J. A. FLAMENT.

Over Kasteel en Kerk zie *Publications du Limbourg*, dln. 8, 26, 47. *De Maasgouw* 1896, 1902 en 1903. Archief der heeren van Limbricht op 't R. A. in Limb. *Richardson* (de Vorst Gudenau) *Geschiede der Familie von Merode*, dl. I en II. R. CHALON, *Un Monnaie des Scheiffart de Merode, seigneurs de Limbricht*.

De standermolen van Rottevalle.

Frieslands laatste standermolen zal van Rottevalle naar Leeuwarden worden overgebracht. . . . „Een daad van piëteit welke te loven valt,” schrijft C. V. in de „Bouwwereld”, woorden waarmee wij ons allerminst kunnen vereenigen. Al zijn wij Vreemdelingenverkeer te Leeuwarden dankbaar dat zij eenige jaren geleden den afbraak van den molen, die van 1689 dagteekent, heeft weten te voorkomen, wij betreuren deze verhuizing ten zeerste. Blijkens de pentekenlng van Ids Wiersma, opgenomen in „het Huis Oud en Nieuw” (van Maart 1918) maakte hij op zijn oude standplaats een zeer schilderachtig effect. Dat doet hij misschien ook wel meer of min op den stadswal van Leeuwarden, maar — C. V. zegt het zelf, zij 't in ietwat te zachte bewoordingen —, de molen zal er te midden van het opgaande hout wat „vreemd” doen; wij zouden zeggen: wat zinneloos.

Zeker, in vroeger jaren was de standermolen haast op de wallen van iedere stad te vinden, maar. . . er waren toen geen andere dan standermolens, en zij werden toen niet door opgaand hout en hooge huizen omringd. Niet zonder reden heeft men ze later door hooge bovenkruisers vervangen.

Op de wallen van Enkhuizen staat er nog een, die zelfs vlijtig werkt. Maar wie de situatie kent, zal niet kunnen zeggen, dat ze dáár vreemd doet.

Foto C. Steenbergh.

DE KERK VAN LIMBRICHT.

WONDERE VERHALEN UIT DE WILDE NATUUR

DOOR

F. ST. MARS.

(Geautoriseerde vertaling van S. J. Barentz—Schönberg)

V.

PLUCKS GEBROKEN EEREWoord. (Slot).

MET een zwaai als de zwaai van den sleep eener damesjapon, viel het korhoen letterlijk op onzen ichneumon. Weer verplaatste hij zich precies vier voet en keek als te voren. Weer viel zij op hem en dezen keer, snel als een booze gedachte, vloog hij haar aan. Niemand zag het. Niemand kon het zien. Het ging er te snel voor. Niettemin lag het korhoen, niettegenstaande al haar vleugelgeklepper, morsdood, met doorgebeten ruggegraat.

Daarna ging Pluck voort met eieren rapen, waar hij ermee had opgehouden. Hij beet een klein, net, rond gaatje in het einde van een ei, en slurpte kritisch den inhoud op. Hij beet een klein gaatje in een tweede ei en vereerde het met eenzelfde lot. Hij beet op dezelfde wijze een gat in het derde ei, en.....

In het eerst dacht hij dat een tak van den boom op hem was gevallen; toen dat een adelaar op zijn leven was neergestreken; toen dat hij een wervelwind had opgejaagd. Niettemin ontweek hij het ding, wat het ook was, met een achtste van een duim. Zelfs al moest hij achterover vallen om het te doen, was het al wonderlijk genoeg, daar hij geen enkele waarschuwing had gehad.

Pluck deed een sprong, keerde zich om, en — haalde diep adem. Hij zag zesendertig duim van een woedenden korhaan voor den eersten keer, en het verbaasde hem vrij wel. Hij had natuurlijk bang moeten zijn; elk gewoon dier zou dat geweest zijn, maar hij was geen gewoon dier. Hij was gelukkig — buitengewoon gelukkig. Hier zou een gevecht plaats hebben — een heerlijk gevecht.

Het kraken van een twijg in een lorkenboschje maakte een geluid niet veel minder dan een pistoolschot. Pluck sprong in het kreupelhout en de korhaan schoot naar boven, vertrekkend, zooals hij was gekomen, als een kleine wervelwind. De gestalte van een voorbijgaanden man vertoonde zich een seconde op geen twintig pas afstand, verdween weer in de vage, blauwzwarte duisternis als een droomfiguur, en Pluck zag voor den eersten keer een jacht-opziener.

Gelukkig voor hem had de geest van onverdraagzaamheid, die hem zijn Indische bloedveeten in het land van den vijand had doen overbrengen, hem geleerd dat hij alle menschen, behalve de mannen van het regiment, om gezondheidsredenen moest ontwijken. Bovendien had hij geleerd den reuk te onderscheiden van een stalen val, wat overigens slechts bekwaamheid is van otters, veelvraten, eenige oude ratten, en zeer weinig vossen.

Als ge de afschuwelijke lucht van een stalen mes kent, zult ge begrijpen hoe zulk een schijnbaar wonder verricht kon worden door een dier met scherpen reuk wanneer het die lucht reeds eenmaal had geroken.

Pluck liet dus zijn eersten jachttopziener voorbijgaan zonder zijn aanwezigheid te verraden.

Toen keerde hij terug naar zijn feestmaal. Weldra echter had hij er genoeg van. De eieren waren te groot en er waren te veel om ze in een keer te verorberen. Hij verborg er twee voor het geval van hongersnood, en vertrok. Deze vreemde, nieuwe wildernis interesseerde hem zeer; hij verlangde er meer van te zien, want zijn familie waren steeds ontdekkingsreizigers.

Nog steeds voortklimmend, liet hij het lorkenbosch achter zich en kwam terecht op een ondiepe bergvlakte — de top als het ware van de groote, stomptoppige heuvels.

Hier wierpen dof-zilveren wilgen en wilgenroosjes als het ware een milde sluier over de wildheid van de plek. Vreemde plekken van bijzonder groen, doorploegd met het wonderbare Parnasusgras, en begrensd en doorstreept door het diepe brons van wilden myrth, verrieden de slechte, verraderlijke plaatsen, die de eeuwige moerassen en heuvelen hier en daar bedekken als wreede beschermers der eenzaamheid.

Het was naast een hiervan dat Pluck — schijnbaar zorgeloos en op niets lettend — achteruit sprong, alsof hij op een springveer had getrapt. Dit had hij niet, maar er was een gespikkeld lint, een strookleurig ding als een kouseband met een zigzag patroon in chocoladekleur over de heele lengte erop geborduurd. Pluck had dergelijke kousebanden al te voren gezien — niet precies met hetzelfde patroon, maar iets dat erop leek, en hij wist, dat hij die zulk een kouseband draagt, snel en niet zonder pijn steift.

Het was een vergiftige slang

Nu is er in de heele wildernis een familie wier erfdeel het is meer gevreesd en meer gehaat te worden dan wie dan ook — dat is

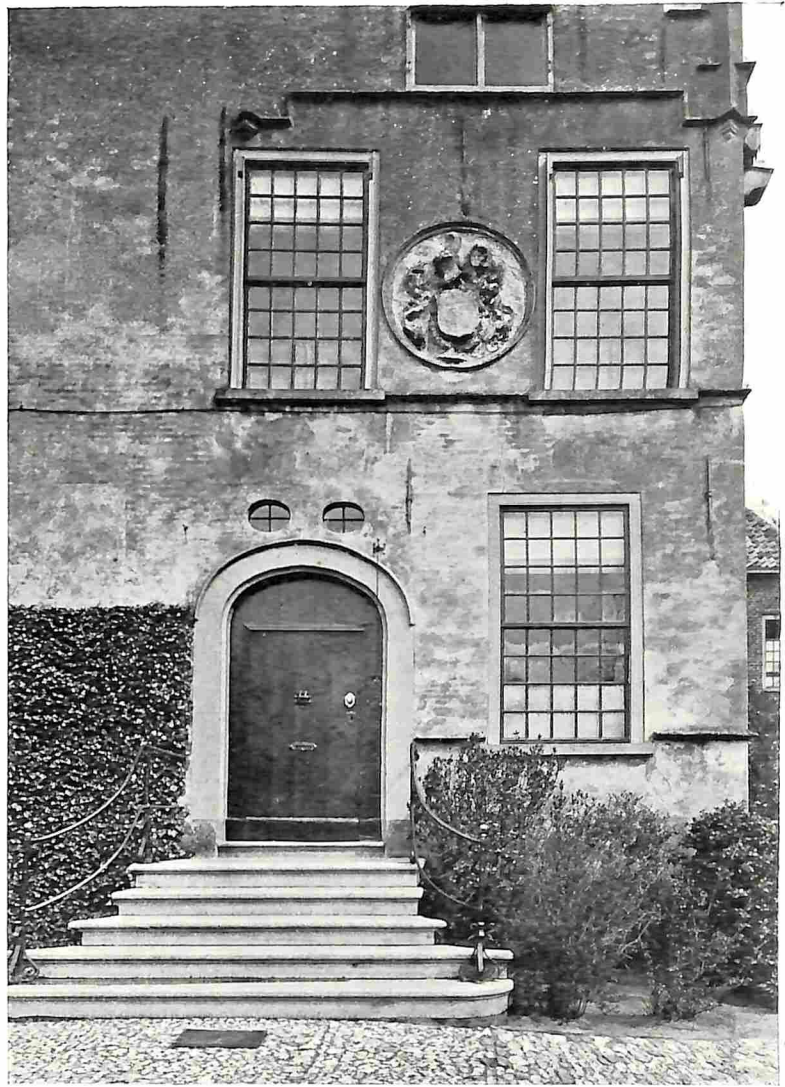

Foto C. Steenbergh.

DE BLAAUWE CAMER TE OOSTERHOUT.
DETAIL VAN DEN GEVEL MET INGANG.

de slangenfamilie. Daarom was Plucks totaal gebrek aan vrees — dat is een verschillend iets met gebrek aan voorzichtigheid — voldoende om zelfs een slang in verbazing te brengen. Het kruipende dier was een adder, en deze zijn niet geheel ongewapend.

Bijna dadelijk begon Pluck zijn krijgsdans, heen en weer springend en een vreemd, zacht gezang neuriënd. U kent de houding van een nijdige kat? Die houding nam Pluck nu aan, zelfs met den gekromden rug en de oogen, die als kolen in de duisternis gloeiden.

Langzaam richtte de adder zich half op en trok achteruit dien afschuwelijken, platten kop, welken alle vergiftige slangen hebben, zooals een koord van een catapult achteruit wordt getrokken. Een koud, kwaadaardig gesis vervulde die stille plek, ieder dier, iedere vogel die het hoorde versteenend, en het stalen geglinster der beweginglooze oogen zonder oogleden werd vol op den ichneumon gericht.

Al wat de adder voor angstaanjagends kende, al wat hij voor hypnotisme had toegepast, bracht hij de volgende minuten in praktijk. Maar het zoemen hield geen oogenblik op en de krijgsdans werd steeds sneller en meer duizelingwekkend. Geen seconde

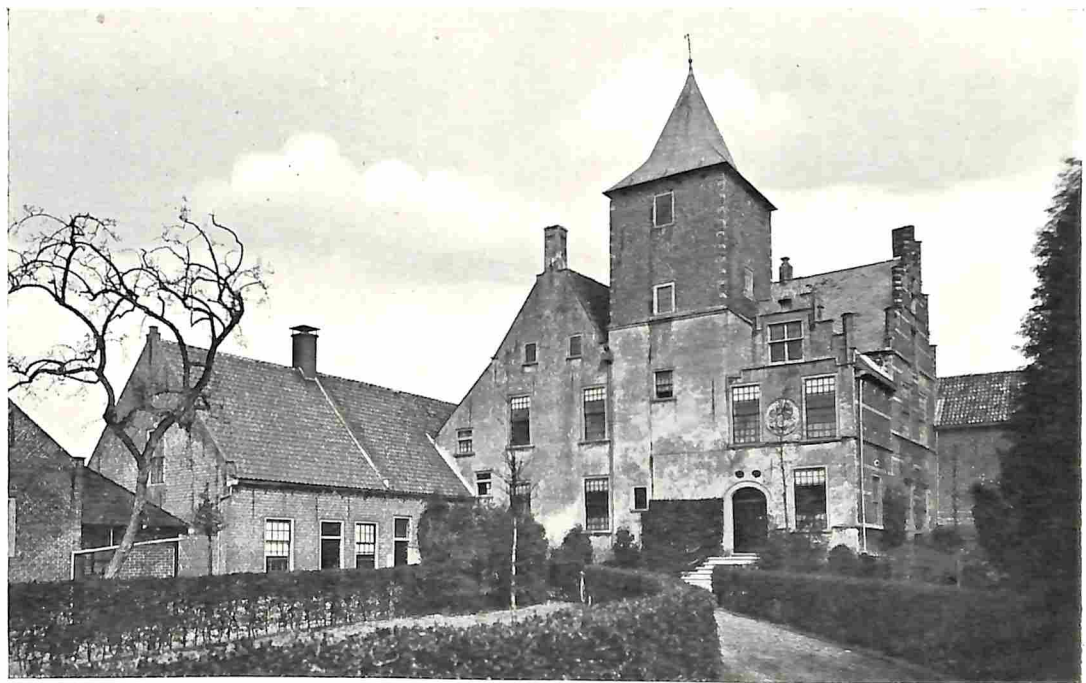

Foto C. Steenbergh.

DE BLAAUWE CAMER MET BIJGEBOUWEN.

bleef de ichneumon op dezelfde plek en geen duizendste van een seconde keerde hij zijn oogen af van de versteende oogappels van zijn vijand. Als hij er goed in las, wist hij met zekerheid wat er zou komen, ongeveer een half miljoenste van een seconde voor het kwam.

Het kwam eindelijk, een bliksemsnelle slag, een uitstrekken en terugtrekken van den wreedten, platten kop, en — niets.

Een toeschouwer zou gezegd hebben, dat Pluck getroffen was en de toeschouwer zou ongelijk gehad hebben. De gebogen giftanden van de adder waren slechts gegleden door het overeindstaande lange haar van den ichneumon. Die adder had zijn vaart te kort genomen — waartoe dienden anders de overeind gezette haren? Dat was de bedoeling ervan, het idee ervan; anders aanleiding te geven hun vaart te kort te nemen.

Een dier, dat voor zijn plezier cobras van zes voet aanviel — let wel, voor zijn plezier — was er niet naar om als het ware omvergegooid te worden door een gewone adder.

Zes keer sloeg die adder toe en zes maal trof hij alleen maar haar, en weer haar.

Toen deed de ichneumon iets. Ik kan niet vertellen wat. Hij bewoog zich van den grond naar de slang. Dat vermoed ik tenminste. In elk geval was hij boven op de slang, kalmjes in haar kop bijtend, en hij moet erheen gesprongen zijn, maar die sprong was zoo snel, zoo oogenblikkelijk, dat het menschenoog hem niet kon volgen.

Wij moeten Pluck aan zijn feestmaal laten. In het Oosten, waar hij vandaan kwam, keeren de menschen hun rug naar de wereld als zij eten. Dat is misschien wel zoo goed. Neen, in geval van een slangeneter is het zeker het best. Pluck vergat zijn goede manieren, als hij slangen at.

Den volgenden dag vinden wij onzen deserteur eenige mijlen verder den heuvel af, zwerfend door een groote zee van prachtig standelkruid met purperen vlekken, op een eenzaam veld, bewoond door drie ganzen, een gender, een geit, en acht tapuiten — grijs en zwart en gele kleine vogels, die levendig als het leven zelf waren.

Tegen zonsondergang kwam Pluck op een eenzamen landweg. Hij volgde dien tot een even eenzame boerderij op den heuvel. Hier, in de omgeving van bernagie zag hij een van de mooiste vlierboomen, welke hij ooit had ontmoet — en ook een troep parelhoenders.

De parelhoenders kwamen op dien boom om den nacht door te brengen; daar zij parelhoenders waren, deden zij dit in plaats van te slapen in de officiële hokken, welke de menschen voor hen hadden gemaakt. Bij het licht der ondergaende zon staken zij als wonderbare roode beelden af tegen een knoestigen rooden stam, op een van wiens inlopende wortels een roodstaartje zat met een vuurrooden staart, zoekend naar rupsen in een helft van een gebroken rooden bloempot.

Een man — een arbeider op weg naar huis — ging op twintig pas afstand voorbij. Maar het kwam niet in zijn hoofd op te onderzoeken waarom de gewoonlijk zoo onrustige, drukke parelhoenders schenen te poseeren voor hun portret. Als hij het wel had gedaan zou hij ontdekt hebben dat zij een ichneumon zagen, en dat zij hem voor de eerste maal zagen, en ofschoon zij absoluut niet hadden kunnen weten wat het was, moest een verre herinnering van een lang gestorven Afrikaansen voorvader betreffende ichneumon in hun tamme hersens zijn ontwaakt, en hen verstijfd van schrik hebben doen worden.

Er waren daar elf parelhoenders vóór Pluck verschenen — daarna niet meer. De vrouw van den boer miste er den volgenden dag een. En zij heeft nooit de waarheid omtrent die verdwijning geweten.

Pluck verdween snel van die plaats en midden op een ruw, rood, omgeploegd veld reinigde hij zich van top tot teen. Behalve een vlieg en een kat bestaat er geen levend wezen dat zoozeer zijn toilet verzorgt als een ichneumon. Toen alles was afgeloopen, ging hij weer naar een bosch.

Eensklaps, gaande over een braakliggend veld, dat tot aan het bosch liep, bleef hij stilstaan; hij bleef zoo doodstil staan dat het leek alsof hij verstend was. Gestalten slopen door de struiken langs het bosch en konijnen renden heen en weer, als bezeten. Hij wist niets van stroopers, anders zou hij — maar dat doet er niet toe.

Een snel trippelen van voeten met klauwen drong tot hem door in de stilte, die volgde. Hij bemerkte twee groote, magere honden.

Twee paar stalen kaken blikkerden tegelijkertijd boven den ongelukkigen ichneumon. Hij verdween onder hen uit het gezicht.

Toen — en toen — rende een hond verder, en de andere was blijwelen staan en draaide steeds rond in blinde, wilde kringen, afschuwelijk huilend, en de speurhond is nog wel een zwijgende hond.

Pluck hing als een klis aan de keel van den hond.

Misschien was het wel dat gehuil, dat vijf in khaki gekleede gestalten uit een laan dichtbij opjoeg en die gestalten, aangevoerd door een reusachtigen, zes voet langen korporaal onder accompagnement van een wild Iersch gegil over de eenzame velden deed rennen. Het kan zijn, maar het kan ook niet zijn. In elk geval waren zij door den majoor uitgezonden om naar Pluck te zoeken, en blijkbaar wisten zij waar zij hem zouden vinden d.w.z. midden in een vechtpartij.

De adjudant zei tot den majoor:

— De jongens hebben pret vanavond. Ik ben benieuwd wat ze nu weer voor kattenkwaad hebben uitgehaald, mijnheer. Het is verschrikkelijk."

Dat was het ook.

In de plechtige, vreedzame, lange, kalme schemering kwamen geluiden als van een klein oproer.

— Luister," zei de majoor.

„O, jongens, je hadt de grap moeten zien,

Je hadt hem moeten zien toen het afgeloopen was,

Zijn oogappels verdwenen een voor een,

En een dokter uit het zuiden

Had acht dagen noodig om zijn mond te vinden,

Die op de een of andere wijze zich achter zijn oor had verborgen".

Gezongen door vijf stevige Iersche kelen in de vreedzame zomerschemering van een heel oud, fatsoenlijk Engelsch stadje, was het zeker, zooals de adjudant zei, verschrikkelijk.

Maar dat was nog niets. Op de heilige omgeving van het grasveld verschenen vijf reuzen, aangevoerd door een korporaal, die een klein zeventien duims dier omhoog hield, een spuwend, vloekend klein dier, dat geworpen werd in den schoot van den verbaasden majoor, terwijl de mannen eenigszins in de houding stonden.

— Wij hebben den deserteur gevangen, m'neer," zei de korporaal. „En de dertig shilling belooning zijn voor ons, alstublieft — ofschoon de heiligen weten het, wij zonder die belooning evenveel van hem gehouden hadden."

Drie uur later, terwijl de dappere vijf, opgewonden door de belooning en andere dingen, de cantine deden daveren, slopen een zeer groote majoor en een niet kleinere adjudant naar de slaapkamer van den eersten. Een poosje keken zij naar een kleinen, donzigen bal, Pluck genaamd, die ineengerold en slapend op het hagelwitte kussen lag.

— Hij moest eigenlijk dodgeschoten worden," fluisterde de adjudant. „Hij heeft de helft van de wildfokkers op stelten gezet en — hij heeft zijn woord gebroken."

— Schiet hem dan dood," gromde de majoor, „als je durft. Maar vraag mij niet, als je het doet, mij morgenochtend bij de parade te vertoonen voor „zevenhonderd eerste klasse duivels" die in opstand zijn gekomen."

Toen slopen zij weer weg, die lange, magere soldaten. Hoe dapper zij ook waren, zij waagden het toch niet Pluck dood te schieten, Pluck, die zijn woord had gebroken, en de lieveling van het regiment was.

Zij waren ten slotte toch echte mannen, bizondere dieren, even bizonder als hij, die sloep op het kussen van den majoor, en geen verklaring gaf van zijn misdaden — volstrekt niet. Hun afgod was dapperheid, en Pluck verpersoonlijkte dapperheid, niet alleen voor hen, maar, zooals de majoor had gezegd, eveneens voor „zevenhonderd eerste klas duivels".....

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

BEKRONING VAN EEN GEVEL AAN DE NIEUWSTRAAT TE HOORN.